

Οικονομία και Οικονομική Διοικήσεις της Επτανήσου, από της εποχής της πρώτης Γαλλοκρατίας (1797-1799) μέχρι της ενώσεως (1864).

Εισηγητική Γενική Θεώρησης της Οικονομίας και Οικονομικής Διοικήσεως των Ιονίων Νήσων.
υπό: Λαζάρου Θ.Χουμανίδη.

Ομοτίμου Καθηγητού Πανεπιστημίου Πειραιώς .

1. Μετά την Συνθήκην του Campo – Formio (1797) η Γαλλία επεξετάθη και επί των Ιονίων Νήσων με ηγέτην της Γαλλικής κατοχής τον Στρατηγόν Gentili, τον οποίον διεδέχθη ο Στρατηγός Chabot. Με την νίκην του Νέλσωνος επί των Γάλλων εις Αμπουκήρ παρατηρείται, αφ' ενός μεν χαλάρωσις της Γαλλοκρατίας ,αφ' ετέρου δε οι Τούρκοι μετά των Ρώσων συμμαχούν δια να εκδιωθούν οι Γάλλοι (1799) , οι οποίοι είχαν προβή και εις διοικητικήν διαίρεσιν των Ιονίων νήσων εις τρεις νομούς: **α) Κερκύρας** (της νήσου , της Πάργας, του Βουθρωτού, των Παζών και των Αντιπαζών **β) της Ιθάκης** (της νήσου , της Κεφαλληνίας , της Λευκάδος , της Βονίτισης και της Πρεβέζης) **γ) της του Αιγαίου** (Ζακύνθου , των Στροφάδων , Κυθήρων και Αντικυθήρων). Την κατάστασιν αυτήν της διοικήσεως οι Ιόνιοι εδέχθησαν με χαράν και μάλιστα με τας ιδέας της Γαλλικής Επαναστάσεως και των διακυρήξεων της περί ελευθερίας , ισότητος και αδελφότητος . Παρά όμως τας υποσχέσεις και των αρμοδίων Γαλλικών διοικητικών αρχών συντόμως οι Επτανήσιοι υπέστησαν καθίζησιν , ιδιαιτέρως με την επιβληθείσαν βαρυτάτην όσον και αναπόφευκτον φορολογίαν συνέπεια των στρατιωτικών δαπανών , των οχυρώσεων , καθώς και των δαπανών των υπαλλήλων της Διοικήσεως .

Ο Gentili μάλιστα ούτε διανοήθη να καταργήση, ή έστω να ελαττώση την υπό των Βενετών επιβληθείσαν φορολογίαν, Α.Ανδρεάδης :Η Επτανησιακή Δημοσία Οικονομική κατά την περίοδον 1797-1814(Πρόλογος- Βιβλιογραφία Χρ. Μπαλόγλου),Κέρκυρα 193 σελ.14 Ένθα ο Ανδρεάδης αναφέρεται εις ανακοίνωσιν του Gentili ότι οι εισπραττόμενοι πόροι εις Ζακύνθου, Κεφαλληνίας και Κέρκυρας ήσαν μηδαμιοί (Α. Ανδρεάδης σελ.15) ειμή μόνον ηρκέσθη να παραχωρηθεί μικρός δασμός χάριν της τοπικής αυτοδιοικήσεως. Οι εισπραττόμενοι όμως εκείνοι φόροι δεν ήσαν αρκετοί να καλύψουν τα έξοδα παρ' όλον ότι οι Γάλλοι κατέσχον και χρήματα.

Ας επανέλθωμεν όμως εις τα μετά την Συνθήκην του Campo Formio, δια να αναφέρωμεν ότι ο αρμοστής της Γαλλίας Alexandre Berthier έσπευσε να διαβεβαιώσει τους Επτανησίους περί των αγαθών προθέσεων των Γάλλων και την υπ' αυτών προστασίαν του εμπορίου των από την πειρατεία. Ο αντιναύαρχος Brueys όμως απέσπασε δύο πολεμικά πλοία εκ Κέρκυρας δια της οποίας διήλθεν ίνα ενισχύση τας ναυτικές δυνάμεις των υδάτων της Ανατολής , και έτερα δύο εκ της Δύσεως. Τούτο απετέλεσεν αιτίαν να ενθαρρυνθή η πειρατεία, και εις Κεφαλή ο Ανδρέας Ριζαρδόπουλος , ο επονομαζόμενος Στακούλης , κατέστη ο φόβος και τρόμος των υδάτων της Ζακύνθου δια να τον μιμηθούν και έτεροι και εξ' άλλων σημείων της Ελλάδος. La Mediterranee de 1803 a 1805, Pirates et Corfaires aux iles Ioniennes, Paris 1917 σελ. 107,108. Άλλωστε δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι η πειρατεία διεξήγετο και καθ' όλον το Αρχιπέλαγος. La Mediterranee de 1803 a 1805, Pirates et Corfaires aux iles Ioniennes, Paris 1917 σελ. 107,108. Οι ταξιδιώται υπέκειντο δε εις τον φόβον όχι μόνον της απώλειας των υπ' αυτών μεταφερομένων αλλά και του ίδιου του εαυτού των, δεδομένου ότι επωλούνται ως σκλάβοι εις τους λιμένας της Μπαρμπαριάς .Ανά το Ιόνιον συνεπώς υπήρχεν πειρατεία, του φορτίου ληστευομένου και των αιχμαλώτων οδηγουμένων προς πώλησιν των και εις φυλακήν μέχρι καταβολής των λύτρων προς απελευθέρωσιν των. Συνήθης αγοραί του δουλεμπορίου ήσαν η Τρίπολις και η Βεγγάλη εξ εγγράφων δε πληροφορούμεθα περί ναυτικών των Παζών, οι οποίοι επωλήθησαν ως σκλάβοι ή εξηγοράσθησαν. Επίσης έχομεν πληροφορίες και περί Ελληνίδων αι οποίαι εξηγοράσθησαν προς απελευθέρωσιν των και δεν είναι τυχαίον το γεγονός ότι εις Ζάκυνθον υπήρχεν ειδικόν ταμείον προς εξαγοράν των υπό των πειρατών αιχμαλωτισθέντων. Οι Κεφαλλήνες , εκ των Επτανησίων, είχαν κλήσιν εις την πειρατείαν καλυπτόμενοι μάλιστα και υπό των νομίμων αρχών όπως τούτο συνέβαινεν υπό του Προξένου και του Υποπρόξενου της Ρωσίας , αμφοτέρων Επτανησίων. Διότι οι Κεφαλλήνες πειραταί επεκαλούντο την ρωσικήν υπηκοότητα, όπερ ημποδίζε την εναντίον των δράσιν των νομίμων αρχών, αστυνομίας και δικαστηρίων, ενίοτε μάλιστα οι Κεφαλλήνες , καθώς και οι Ιθακήσιοι πλοιοκτήται, εχρησιμοποιούν την αγγλικήν σημαίαν ως τοιαύτην ευκολίας.

Πλην όμως της πειρατείας διεξήγετο, κατά τον 19^{ον} αιώνα, και λαθρεμπόριον επί σταφίδος και ελαίου προς αποφυγήν πληρωμής δασμού, ο οποίος δια την σταφίδα ανήρχετο εις 6%. Αναφέρεται μάλιστα από τον Βλασσόπουλον (Ν. Βλασσόπουλον: Τα πρώτα Ιονικά Ατμόπλοια (δεύτερη έκδοση βελτιωμένη) “Αναγνωστική Εταιρία Κερκύρας”, Αθήνα 1991σελ.281 ότι βριγαντίνι υπό το όνομα “Παναγιά”επωλήθη εις Ζάκυνθον κατόπιν πλειστηριασμού, διότι προέβη εις πράξιν λαθρεμπορίας σταφίδος. Ασφαλιστήρια συμβόλαια έγινοντο επίσης από μέρους ασφαλιστικών εταιρειών:

“Κεφαλληνία” “Αρχάγγελος” “Ομόνοια” “Ζάκυνθος” και “Ιθάκη”. Τα ασφαλιστρα ανήρχοντο εις 7% , εχρησιμοποιούντο δε εις περίπτωσιν διαφοράς μεταξύ ασφαλιστού και ασφαλιζομένου και διαιτηταί. Θα πρέπει ενταύθα - επανερχόμενοι - να αναφέρωμεν και την σύλληψιν των τριών μελών της Επιτροπής Επιστημών και Τεχνών (Pouqueville, Bessieres και Gerard) , οι οποίοι ευρίσκοντο εις Αίγυπτον , κατόπιν αποφάσεως του Βοναπάρτου και εν συνεχεία αναχωρήσαντες εξ’αυτής , κατέληξαν , κατόπιν πολλών περιπετειών, εις την Αυλήν του Αλή-Πασά , μετά την υπό των πειρατών αιχμαλώτισιν του πλοίου το οποίον τους μετέφερεν . Χάρις εις τον Νέλσωνα πάντως οι πειραταί αναχαιτίσθησαν, παρ’όλον ότι εχρειάσθη ούτος να καταβάλη τιτανείους προσπαθείας και να προβή εις διπλωματικούς χειρισμούς με το Βασίλειον του Νεαπόλεως . Επίσης ο Νέλσων , υπεχρεώθη να διαπλεύση επί δεκαεπτά μήνας την Μεσόγειον αντιμετωπίζων Γάλλους και πειρατάς , καθώς και τους προσπαθούντας όπως διαφύγουν τον αποκλεισμόν της ευρωπαϊκής Ηπείρου (1806) , τον οποίον ούτος επέβαλεν ⁶ ότι η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος μας καθιστούν κυρίους της Αδριατικής και του Λεβάντε.

Ο Νέλσων αναλαμβάν την αρχηγίαν των αγγλικών ναυτικών δυνάμεων της Μεσογείου , εξήσκησε στρατηγικήν προς επικράτησιν επί των σημαντικών σημείων της Μεσογείου , μεταξύ των οποίων και αι Ιόνιοι Νήσοι . Αύται δε ετέλουν τότε υπό τον ζυγόν της ολιγαρχίας και της Βενετοκρατίας , ο Βοναπάρτης όμως επιθυμών την κατάκτησιν την Βενετίας δεν ηδύνατο να παραβλέψη την κλείδα της Αδριατικής , την Κέρκυραν , και την συνέχειάν της εντός του Ιονίου με τας μεγάλας νήσους Κεφαλληνίαν και Ζάκυνθον . Αι νήσοι αύται μεθ’ όλων των άλλων Ιονίων νήσων απετέλουν επίσης αντικείμενον κατακτήσεως των υπό των Άγγλων , Ιταλών και δη του Βασιλείου της Νεαπόλεως , και των Ρώσων , οι οποίοι πολεμώντες τον Ναπολέοντα εισήλθον εις το πολεμικόν παίγνιον της Μεσογείου . Ο Βοναπάρτης από της ιδίας αυτού πλευράς υπεστήριζεν ότι ⁷ : Η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος μας καθιστούν κυρίους της Αδριατικής και του Λεβάντε και μάλιστα ότι “αι νήσοι της Κέρκυρας , της Ζακύνθου και της Κεφαλληνίας είναι περισσότερον ενδιαφέρουσai δι ημάς παρά ολόκληρος η Ιταλία”⁸ ότι η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος μας καθιστούν κυρίους της Αδριατικής και του Λεβάντε. Και προετίμα τας νήσους αυτάς , καθώς και την Λευκάδα , διότι ήσαν πηγαί πλούτου και ευημερίας δια το εμπόριον των Γάλλων . Ήτο συνεπώς μεγάλη ⁹ ευκαιρία δια τον Βοναπάρτην να καταλάβη τας νήσους , αι οποίαι απετέλουν τα πλέον σπουδαία θαλάσσια σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας . Όχι όμως μικροτέρας σπουδαιότητος ήτο η νήσος των Κυθήρων , η οποία συνέδεε δι’ υδατίνης γραμμής την Ζάκυνθον , την Πελοπόννησον και την Κρήτην , ενώ ετέρα επίσης σπουδαία οδός ήτο η από Βενετίας , Αγκόνος και Κερκύρας διερχομένη προς Ιωάννινα και δι’ αυτών προς Ανατολάς . Δι’ όσον αφορά εις τα δημοσιονομικά της περιόδου της πρώτης Γαλλοκρατίας (1797-1799) έχομεν να είπωμεν δια το έτος 1799 τα έσοδα εκ των τριών νομών ανήλθον εις 950,000 γαλλικάς λίρας , τα δε τακτικά έξοδα εις 2.629.020 γαλλικάς λίρας , των λοιπών εξόδων ανελθόντων εις 1.366.340 γαλλικής λίρας ώστε το έλλειμμα του προϋπολογισμού να ανέλθη εις 3.045.360. ¹⁰ Βεβαίως οι Γάλλοι προσπάθησαν παντοιοτρόπως να καλύψουν το έλλειμμα εξ εσωτερικών δανείων εκ χορηγήσεων εξ Ιταλίας, καθώς και εις προεξοφλήσεις φόρων, παρανόμους φορολογίας , πρόστιμα κ.λπ. .

2. Κατά την διάρκειαν της Επτανήσου Πολιτείας (1799-1807) ή

και πάλιν αι Ιόνιοι νήσοι ευρέθησαν εις οικονομικήν κατάστασιν καθιζήσεως , εφ’ όσον η Γαλλική κυριαρχία τας είχεν αποστραγγίσει οικονομικώς δια να επακολουθήση περίοδος αναρχίας μέχρι το 1802. Κατά το προσωρινόν πολίτευμα , ο Ρώσος ναύαρχος Ουσάκωφ , εξήτησεν , όπως εκάστη νήσος υποβάλη εις την Γερουσίαν κατάστασιν εσόδων και εξόδων της . Επίσης ο Ουσάκωφ εξήτησεν ο ίδιον και τα ίδια πλεονάζοντα εις το κεντρικόν ταμείον , δεδομένου ότι η συντήρησις του ρωσικού στρατού απήτει κονδύλια , τα οποία προξένησαν ακόμη μεγαλύτερον φορτίον επί του λαού. Προσέτι δέον να αναφερθή ενταύθα ότι ο φόρος υποτελείας των 25.000 γροσίων , ο οποίος επεβλήθη υπό των Τούρκων , δεν ήτο τόσο βαρύς εν σχέσει προς τους αναφερθέντας . ¹¹ Βεβαίως το ποσόν τούτο μολονότι δεν ήτο δυσβάστακτον καθίστατο όμως τοιούτον μετά των λοιπών επιβαρύνσεων . ¹² Προς αντιμετώπισιν δεαυτής της καταστάσεως η Ομόσπονδος Οικονομική Επιτροπή (Commissione Economica Federativa) προέβη εις περικοπήν των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και εις αναγκαστικήν εισφοράν , ¹³ - είδος κεφαλικού φόρου επιβαρύνουσαν παν άτομον ηλικίας άνω των 12 ετών , ορθώς συνεπώς ο Ανδρεάδης τον καλεί κεφαλικόν φόρον . Το σύνολον του φόρου τούτου ανήρχετο εις το ποσόν των 120.000 τάλληρων και δι’ εκάστην νήσον κατεμήθη ως εξής . Δια Κέρκυραν 32.000 τάλληρα και Ζάκυνθον επίσης 32.000 τάλληρα , δια την Κεφαλληνίαν 24.000, την Λευκάδαν 18.000, την Ιθάκην 6.0000, και δια τα Κύθηρα και τας Παξούς 4.000 . ⁽²⁰⁾ Από την 1ην Οκτωβρίου 1802 μέχρι την 13ην Δεκεμβρίου 1803 εισεπράχθησαν υπό του Κεντρικού Ταμείου 226.992 τάλληρα ενώ αι δαπάναι ανήλθον εις 220, 745 τάλληρα ήτοι περίσσευμα 6,247 τάλληρα . ¹⁴ Παρά ταύτα , η δαπάνη του Ρωσικού στρατού εντός 11 μηνών ανήλθεν εις 136,156 τάλληρα ενώ η δαπάνη δια τον εγχώριον στρατόν (εξ

Επτανήσιων ,εξ Ηπειρωτών , και επίσης Ελλήνων εξ Ακαρνανίας) το 1804 εις 95.048 τάλληρα .¹⁵ Πέρα όμως τούτων , αι στρατιωτικάι δαπάναι ανήρχοντο εις 242 .500 τάλληρα , ενώ η εκτός στρατού παροχή υπηρεσιών απερρόφα 31.000 τάλληρα , η αστική διοίκησις 50.000 τάλληρα , μετά δε των εκτάκτων εξόδων το σύνολον των ανήρχετο εις 363.000 τάλληρα, ώστε παρά τα έσοδα των 300.000 ταλλήρων ως τούτο προεβλέπετο δια τον προϋπολογισμόν 1804 , ούτος παρουσίαζεν έλλειμμα . Προς το σκοπόν αποφυγής της καταστάσεως ταύτης του Προϋπολογισμού υπεδείχθησαν ορισμένα μέτρα . Ταύτα ήσαν ¹⁶ : 1) Η είσπραξις των καθυστερουμένων εν Κεφαλληνία, Ιθάκη και Κυθήροις 2) Το σύστημα προπληρωμής των υπαλλήλων να καταστή μεταπληρωμής , ήτοι δύο μήνας δια τους πολιτικούς υπαλλήλους και ένα μήνα δια τους στρατιωτικούς 3) Η μετατροπή των αχρήστων πυροβόλων - ως ταύτα ήσαν εις τα φρούρια – εις νομίσματα και 4) η επιβολή φόρου τόσον επί της προσόδου 6% όσον και επί των τιμαρίων ,εισήχθη δε και τέλος 3% χαρτοσήμου , εμφανισθείσης όμως αντιδράσεως από μέρους των τιμαριούχων και του λαού δια το χαρτόσημον , η Κυβέρνησις , ηναγκάσθη να επιβάλη έκτακτον φόρον μέχρι 7.000 ταλλήρων εν είδει εράνου λαμβανοθησομένης υπ'όψην της οικονομικής δυνατότητος εκάστης νήσου. Συγχρόνως δε η Κυβέρνησις προσεπάθησε να επιτύχη όπως μέρος των προς του Ρωσικόν στρατόν δαπανών αναληφθούν από μέρους των Ρώσων το τοιούτον αίτημα εγένετο δεκτόν υπό του Αλεξάνδρου Α' της Ρωσίας , (1777-1825), ο οποίος κατήργησεν το χαρτόσημον , αλλά και τον έρανον , αναλαβών καθ' ολοκληρίαν τας δαπάνας του Ρωσικού στρατού ⁽²³⁾ . Επίσης κατά το αυτό έτος (1804) το νομοθετικόν σώμα προσέδωκε ιδιαιτέραν προσοχήν εις την Παιδείαν δια την ίδρυσιν σχολείου με σκοπόν την διατήρησιν της ελληνικής γλώσσης . Αι σχετικά δαπάναι καθορίσθησαν ως εξής : Δια την Κεφαλληνίαν 2640 τάλληρα , την Κέρκυραν 2.434 τάλληρα και Ζάκυνθον επίσης 2.434 τάλληρα, Λευκάδα 1.230 τάλληρα , Ιθάκην 763 τάλληρα και Παξούς 763 τάλληρα . Προς εξεύρεσιν των χρημάτων τούτων επεβαρύνθη η περιουσία των Μοναστηρίων , βεβαίως αφού αφέθη το αναγκαίον ποσόν προς εξασφάλισιν της συντηρήσεως των μοναχών . Προσέτι δια του Δ. της 20ης Ιανουαρίου 1805 διελύθησαν και τινες Μοναί , επέβλήθη δε και φόρος επί ετέρων .¹⁷ Ότε κατελύθη η Επτάνησος Πολιτεία (1807) αυτή , παρά τας τεραστίας δαπάνας της και ένεκα των προσοδοφόρων τελευταίων ετών , αφήκεν περίσσευμα 180.000 ταλλήρων.¹⁸

Κατά την Δευτέρα Γαλλοκρατίαν (1807 – 1814), ¹⁹ ότε ο Στρατηγός Berthier κατέλαβεν τας νήσους (1807) μετά ένα χρόνον αντικατεστάθη το έτος 1808 υπό του Στρατηγού Donzelot , αι δε νοτιώτεραι νήσοι , ακολουθήσάσης και της Λευκάδος , κατελήφθησαν υπό των Άγγλων (1809) , ενώ οι Γάλλοι διετήρησαν την επί της Κερκύρας κυριαρχίαν των τέσσαρα επί πλέον έτη , το ίδιον και επί των Παξών και επί της αντίτεραν Πάργας . Ο Berthier όχι μόνον περιόρισε την Γερουσίαν εν Κερκύρα εις 5 γερουσιαστάς αλλά και έχων πολυσπάταλον ερωμένην υπήρξεν κακώς διαχειριστής των οικονομικών προβείς εις παντοειδείς καταπιέσεις προς εξασφάλισιν εσόδων . Ούχ ήττον εξεβίαζεν και δια την παροχήν αναγκαστικού δανείου 20.000 ταλλήρων .²⁰ Πλην όμως τούτων , οι Άγγλοι αποκλείσαντες δια του στόλου των τας νήσους , συμφώνως προς το όλον σχέδιον των αποκλεισμού της Ευρωπαϊκής Ηπείρου (ηπειρωτικός αποκλεισμός της Ναπολεοντίου Ευρώπης 1808) το εγχείρημά των τούτο είχεν ως αποτέλεσμα οι κάτοικοι των νήσων να υποφέρουν οικονομικός και ένεκα της σπάνεως των τροφίμων . Η σταφίς μάλιστα εδίδετο εις τα κτήνη ως τροφή , η δε τιμή των σιτηρών ανήλθεν εις τρία τάλληρα το κιλόν δια τούτο και πολλοί απέθνησκον εκ πείνης . Έτι και η συνεχώς προοδεύουσα ναυτιλία των Κεφαλλήνων και Ιθακησιών παρέμενεν αδρανής αποκεκλεισμένη εντός των λιμένων των νήσων . Και μόνον η Κέρκυρα ετέλει εις καλλιτέραν κατάστασιν συνεπεία της γειτνιασεως της μετά της έναντί της Ηπείρου. Παρά ταύτα , ο Donzelot , καθ' όλην την διάρκειαν της θητείας του , και την μη υπ' αυτού διάθεσιν τούτου δι' οικονομικής καταπιέσιν των κατοίκων , προσεπάθησε να την αποφύγη και προς τούτο ήλθεν εις σύγκρουσιν με τον Ναπολέοντα , ώστε ούτος τελικώς να παραχωρή μηνιαίων ποσόν 500.000 φράγκων . Κατά τον προϋπολογισμόν του 1809 ²¹ τα έξοδα της Διοικήσεως – πλήν των στρατιωτικών - ανήρχοντο, κατά τον προϋπολογισμόν του έτους τούτου , εις 912 .050. 75 , του κονδυλίου των οποίων το βαρύτερον αφεώρα εις το Τμήμα Εσωτερικών συμπεριλαμβανομένων και 41.119 φρ .δια την Παιδείαν , ήτοι σύνολον 448.494 . 034. φρ.²²

2. Το κοινόν των Ιονίων νήσων ,το οποίον ο ερευνητής ευρίσκει εις αυτάς ,δεν αφορά μόνον εις την γεωλογικήν αυτών σεισμογενή διαμόρφωσιν και το κατεσπαρμένον εις αυτάς φυσικόν κάλλος , την ποικιλλόμορφον πανίδα ,την καλλίμορφον χλωρίδα και τας δαντελλώδεις ειρηνομόρφους και φιλοξένους ακτάς , αλλά και εις την κατά το μάλλον και ήττον συγγενεύουσαν νοοτροπίαν των κατοίκων των . Και τούτο διότι όχι μόνον εκ την γειτνιαζούσης μεταξύ των θέσεως , αλλά και διότι κατεκτήθησαν υπό ευρωπαϊκών λαών οι οποίοι εισήγαγον εν Ιονίοις νήσοις τα ευγενή ήθη των και κουλτούραν των συγχωνευθείσαν με εκείνην την εκ παραδόσεως εις τας νήσους ταύτας υφισταμένην . Η υπόλοιπος όμως Ελλάς κατεκτήθη υπό των πάλαι ημινομάδων Τούρκων ,

συμπαρasyρσάντων μετ' αυτών πλημμυρίδα Αλβανών αποκεκομμένων κατά το πλείστον εκ των πάλαι Ιλλυρικών των πηγών , και των εν βραχειχρόνο μουσουλμάνων της Αιγύπτου τελούντων , από της εποχής του Χαλιφάτου των Μαμελούκων τελούντος, εν παρακμή .

Και οι μεν Αλβανοί – παρά τα υπό των στιφών των κακουργήματα-τελικώς ή αφεμοιώθησαν υπό των Ελλήνων ή ηκολούθησαν τους Τούρκους ,κατά την αποχώρησιν τούτων , οι δε μουσουλμάνοι της Αιγύπτου, μετά την ήτταν του Τουρκο –Αιγυπτιακού στόλου απεχώρησαν . Τον σημαντικώτερον όμως ρόλον από εμπορικής δραστηριότητος εκ των Ιονίων νήσων, ένεκα της γεωγραφικής θέσεως των ,έπαιξαν η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος . Η πρώτη διότι ήτο γέφυρα Ιονίου και Αδριατικής, καθώς και από της νήσου ταύτης εις Ήπειρον και δι' αυτής εις την Βαλκανικήν , η δε Δευτέρα διότι ήτο αφ' ενός μεν ο συνδετικός κόμβος με την Πελοπόννησον αφ' ετέρου δε μετά των λοιπών περιοχών της Μεσογείου . Και αι άλλαι όμως Ιόνιοι νήσοι εξήσκουν την –ως ελέχθη –εμπορικήν των δραστηριότητα, όπως η Κεφαλληνία με το αντίπεραν Γαλαξειδίδιον και το Αιτωλικόν , καθώς και με έτερα κέντρα της Μεσογείου και φυσικά μετά των άλλων Ιονίων νήσων . Η Ιθάκη , η Λευκάδα, αι Παξοί παρέμειναν οικονομικώς ομού με τα Κύθηρα ουραγοί εν σχέσει προς το εμπόριον των λοιπών νήσων ,τα Κύθηρα όμως , συν τω χρόνω ,ολοένα εδραστηριοποιούνται από Ζακύνθου μέχρι Κρήτης . Προκειμένου περί της Κεφαλληνίας - δια να επανέλθωμεν εις την νήσον ταύτην - μολονότι υστέρει οικονομικώς της Κερκύρας και Ζακύνθου, με καθυστερημένας εγγείους σχέσεις και ως παρατηρεί ο Πλουμίδης, οι μεγαλοκτηματίαι της νήσου ήσαν και ούτοι έποικοι –stradioti - ιταλικής ή άλλης καταγωγής , παρά ταύτα από 17ου αιώνος ανεπτύσσεται των κατοίκων των διακρινομένων εις τα Γράμματα. Α. Ανδρεάδην: op. cit. σελ. 36-37. Οι Κεφαλλήνες από του 18ου αιώνος και κυρίως του 19ου αιώνος όχι μόνον πλείστας όσας υπηρεσίας προσέφερον εις την ανάδειξιν της ναυτιλίας της νήσου των και της Επτανήσου αλλά και της Ελλάδος γενικότερων. Οι Κεφαλλήνες ναυτίλοι εις την ιδιαιτέραν έκαστος αυτού γενέτειραν (Αργοστόλιον , Ληξούριον , Λειβαθό ,Κεραμειές και έτερα μέρα της νήσου) διοίνεζαν οδούς , ίδρυσαν σχολεία και εγκατέστησαν ιατρεία , νοσοκομεία , κοινωφελή ιδρύματα ,ανέγειραν εκκλησίας . Οι Κεφαλλήνες κατά την υπό του Ορλώφ υποκινηθείσαν επανάστασιν (1770) διέθετον περί τα 150 ιστιοφόρα - πλην των μικροτέρων - διασώσαντες τον αμαρτωλόν Ανδρούτσον διακριθέντες και κατά την ναυμαχίαν του Αργολικού (6-7 , 1770) ,ότε κατετροπώθη ο τουρκικός στόλος υπό του ρωσικού . Μετά δε την υπό των Ρώσων κατάληψιν της Κριμαίας (1773) και την επιβολήν ελευθέρας ναυσιπλοΐας εις Βόσπορον , ο λιμήν του Αργοστολίου εδραστηριοποιήθη από τα προσεγγίζοντα εις αυτόν πάσης εθνικότητος πλοία . Από του 19ου αιώνος , μετά την ολιγόχρονον υπαγωγήν της Ιονίου Πολιτείας εις τους Τούρκους -με την ρωσοτουρκικήν συμφωνίαν -επροστατεύθη η ελευθέρα ναυσιπλοΐα των επτανησιακών πλοίων υπό την σημαίαν της Πολιτείας των. Εις το άρθρον 6 της εν λόγω συμφωνίας διαλαμβάνετο: "Επειδή οι έμποροι και οι πλοίαρχοι των ειρημένων νήσων έχουσιν από πολλού την άδειαν να πλεύσουν εν τω Ευξεινώ Πόντω , τα συμβαλλόμενα μέρη συνεφώνησαν όπως τούτο επιτραπή και εις το μέλλον υπό την ιδιαιτέραν αυτών σημαίαν " .Α Λαιμόν Νεοέλληνες Αντιναύται , Αθήναι 19 +1σελ. .349 . Έκ των πλοίων των Επτανησίων τα οποία ήσαν πλέον των 400 τα περισσότερα ανήκον εις Κεφαλλήνας και Ιθακησίους . Η ναυπήγησις των νεωτέρων ιονίων σκαφών από του 1800 αν και τινα των παλαιών ως λ.χ η γόνδολα – εξηκολούθουν να υπάρχουν και μετά την Συνθήκην της Κωνσταντινουπόλεως (21 Μαρτίου 1801). Το πρώτον σκάφος το οποίον ύψωσεν ιονικήν σημαίαν ήτο το βριγαντίνι " Αγία Τριάς του Κεφαλλήνος Γερασίμου Κοντογούρη συμπεσόντος του γεγονότος τούτου με την επίσημον αναγνώρισιν της Πολιτείας των Επτά Ιονίων Νήσων .Ν. Βλασσόπουλον: op. cit.σελ.149. Το έτος 1807 ο Γάλλος στρατηγός Berthier διέταξεν όπως τα επτανησιακά πλοία αντικαταστήσουν τας ξένας σημαίας με την γαλλικήν, μη συμμορφωθέντων όμως των ατιθάσων Κεφαλλήνων , προστατευομένων υπό του Προξένου της Ρωσίας υπότου Μπενάκη. Ν.Βλασσόπουλον: op. cit.σελ.279-280,281, οπότε και ηναγκάσθη ο Julien Bersieres , αυτοκρατορικός επίτροπος , των νήσων, να διατάξει την εκτέλεσιν του νέου ναυτικού κανονισμού υπό των Κεφαλλήνων.

Το έτος 1808 η Επτάνησος διέθετεν συνολικώς 269 σκάφη μολονότι αι πηγαί αλληλοσυγκρούονται αναφορικώς με τον αριθμό τούτον. Το βέβαιον πάντως είναι ότι πάντων των Επτανησίων τα περισσότερα πλοία είχαν η Κεφαλληνία και η Ιθάκη. Ν. Β.λασσόπουλον: op. cit. σελ. 279-280, 281.

Από ομηρικών χρόνων οι ιόνιοι επεδίδοντο εις την ναυτιλίαν, η οποία συνεχίσθη δια μέσου του χρόνου με σπουδαίαν δραστηριότητα, η οποία βεβαίως παρατηρείται και εις άλλας νήσους και "ναυτοτόπους " της υπό των Τούρκων κατεχόμενης Ελλάδος , πολλοί δε των Ιονίων πλοιοκτητών εχρησιμοποΐουν ως ελέγχθη και σημαίας ευκολίας.

Τα υπό των Ιονίων νήσων χρησιμοποιούμεθα πλοία ήσαν η μάρκα μικρόν αλιευτικόν σκάφος μήκους 20μ., το κέκι ή καίκι χωρητικότητος 30-80 τόννων, η γόνδολα μικρόν σκάφος χρησιμοποιούμενον δια την μετακίνησιν περίπου 10 ταξιδιωτών και μεταφοράν μικρού φορτίου από νήσον εις μέσον του Ιονίου, το βιγκαντίνι μήκους 30-35μ. και χωρητικότητος 200-250 τόννων, το μπράκο, το οποίον ήτο μεγάλο σκάφος με 4-5 τετράγωνα ιστία εις έκαστον ιστόν και 4 αρτέμονας εις τον πρόβολον, η μπρατσέρα μικρόν σκάφος ιστιοφόρον μέχρι 50 τόννων, η ταρτάνα πλοίον χωρητικότητος 100- 150 τόννων Τεργέστης , με τετράγωνα ιστία και εν τριγωνικόν και ενίοτε με ένα ιστόν μετά λατινίου, η γολέττα με δύο ιστούς και ημιολικά ιστία μήκους δε 30-35μ. , ο μυοπάρων, ή βρικογολέττα με δύο ιστούς και τετράγωνα ιστία, το τραμπάκολο χωρητικότητος 30-70 τόννων με πεπλατυσμένην την πλώραν, και πρύμνην η μπαρκομπέστια, η οποία ήτο ημιοδρόμων ή και μεγαλύτερον τούτον σκάφος κ.λ.π.

Από του 1825 ναυπηγούνται μετ' ιστίων και τροχήλατα πλοία συνδέοντα τας νήσους του Ιονίου μεταξύ των, και των οποίων η ταχύτης διεκυμαίνεται μεταξύ 6-7 μιλίων την ώραν ταξιδεύοντα συνήθως την ημέραν. Το φορτίον των πλοίων εμετρείτο κατ' όγκον μέχρι 14 κυβικών ποδών το ανώτερον και κατά βάρος 80 λιτρών το ανώτερον κατ' επιβάτην. Ν. Βλασσόπουλον: ορ. cit.

Πλήρωμα των πλοίων ήσαν ο πλοίαρχος ,ο υποπλοίαρχος ,μηχανικοί- φαναρτζήδες ιστοποιοί (κατασκευασταί ιστίων και επισκευασταί τούτων), ο ναύκληρος ,ο λωστρόμος και ο υποναύκληρος , ο αρχιθερμαστής ,ο θερμαστής ο υποθερμαστής ,ο πηδαλιούχος, ο καμαρώτος (προμηθευτής) ο ξυλουργός ,ο ναύτης (κατά τάξιν), ο ναυτόπαις , ο μάγειρας. Ν. Βλασσόπουλον: ορ. cit. Αι αμοιβαί τούτων εποικίλλον αναλόγως της θέσεως εκάστου λ .χ. ο πλοίαρχος ημείβετο μηνιαίως με L, 16s h . 13 d 4, ο μηχανικός με t . 15 .ο δεύτερος πλοίαρχος με L, 9 sh .15, ο υποπλοίαρχος με L.6 sh . 10 ενώ την μικροτέραν αμοιβήν έλαμβανεν ο ναύτης δευτέρας. Η υπό ρωσικήν σημαίαν δυνατότης των ελληνικών σκαφών να διαπλέουν υπό τουρκικήν κυριαρχίαν θάλασσας δια της Συνθήκης του Κουτσουκ Καϊναρτζή (1774)και εν συνεχεία δια της του Ιασίου (1792) εβοήθησε τα μέγιστα την ελληνικήν ναυτιλίαν , το ίδιον συνέβη και με τον Ρωσοτουρκικόν πόλεμον (1809 –1812) . Διότι τα πλοία των εμπολέμων δυνάμεων δεν ηδύναντο να πλεύσουν υπό τας σημαίας των , από τα ύδατα του ενός τούτων εις τα του άλλου, έργον το οποίον ηδύνατο να επιτελέσουν τα ελληνικά πλοία . Κατά συνέπειαν δεν είναι τυχαίον το γεγονός ότι κατ' αυτήν την περίοδον παρατηρείται μεγάλη επενδυτική δραστηριότης επί πλοίων . Πλήν των τριών ναυτικών νήσων Ύδρας , Σπετσών και Ψαρών των οποίων οι λιμένες διακρίνοντο δια τον εμπορικόν των οργανισμόν. Επίσης ανεδείχθησαν και λιμένες ως οι της Σμύρνης , της Θεσσαλονίκης και του Β. Αιγαίου, τους οποίους επισκέπτοντο και πλοία των Ιονίων νήσων με μέσην χωρητικότητα 250-400 τόννων και με διάρκειαν ζωής των κατά μέσον όρον την δεκαεπενταετίαν. Κατά το έτος 1875 η ναυτιλία των Ιονίων νήσων παρουσιάζει την εξής δύναμιν:

Κέρκυρα	Μεγάλα ιστιοφόρα	358	
Κεφαλληνία		214	και ατμόπλοια 2
Ιθάκη		146	4
Λευκάς		185	
Παξοί		66	
Κύθηρα		40	

Ενταύθα δέον να αναφέρωμεν ότι η ,από του 1850 και εν συνεχεία , επικράτησις του ελικοφόρου πλοίου επί του ιστιοφόρου και τροχηλάτου εν συνεχεία ,ωφείλετο και εις λόγους όχι μόνον ναυσιπλοίας αλλά και οικονομικούς . Διότι η διατήρησις του καλώς ναυπηγηθέντος ιστιοφόρου ήτο διαρκείας 14 ετών , και 10 –12 έτη εκείνου του ωκεανείου πλού .Η απόσβεσις του ιστιοφόρου πλοίου απήτει την χρεώλυσιν του κεφαλαίου του κατά το ήμισυ δια τα πρώτα 5 έτη ,το 1/ 4 δια τα επόμενα 5 έτη , και 1/ 4 δια τα υπόλοιπα ,επεβάρυνεν δε αναλόγως και τα μεταφερόμενα εμπορεύματα . Ως παρατηρεί μάλιστα ο Βερναρδάκης ,επί τη βάσει των πληροφοριών του επί των ημερών του (1885) εν ατμόπλοιον ετιμάτο 550 –700 φράγκα κατά τόννον , ενώ η χωρητικότης τούτου ισοδυναμεί με 4 ιστιοφόρα . Επίσης τούτο ηδύνατο να κάμη ,εν τω αυτώ χρονικώ διαστήματι ,τέσσαρα ταξίδια ένα – ντι ενός μόνον του ιστιοφόρου ,διήρκει δε η ζωή του (κατά-σκευασμένον εκ σιδήρου) 25 –28 έτη. Προσέτι ατμόπλοιοι δεν διέτρεχεν τον κίνδυνον της πυρκαϊάς ,ως τούτο συνέβαινε με τα ιστιοφόρα ,ώστε και τα ασφάλιστρά του να είναι χαμηλότερα.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγη το γεγονός ότι εν Ελλάδι κατά το 1866 ,απωλέσθησαν 2581 ιστιοφόρα έναντι μόνον 165 ατμοπλοίων Δια Νόμου (εν ισχύει από Δεκεμβρίου 1880) δε επεκυρώθη και σύμβασις δια της οποίας καθοριζέτο η ατμοπλοία δια την Επτάνησον (Κύθηρα , Ζάκυνθος , Κεφαλληνία , Ιθάκη ,Λευκάδα ,Παξοί ,Κέρκυρα).

Η ναυτιλία της Επτανήσου παρουσίασε μεταξύ 1860-1864 αλματώδη πρόοδον ,ως τούτου εμφανίζεται από τα αναγραφόμενα ως καταπλέοντα – πλοία εκ ξένων λιμένων εις τον υπό του Βερναρδάκη παρατιθεμένου Πίνακος ,ήτοι 736 πλοία χωρητικότητος 73.405 δια το 1860 και πλοία 2583 και τόννων 68965 δια το 1864. Δεν είναι συνεπώς τυχαίον το γεγονός ότι πλην των Κυκλάδων και των νήσων του Αρχιπελάγους ,δια ποίον λόγον και η Επτάνησος είχεν τοιαύτην θέσιν εις την

Ελληνικήν Εμπορικήν Ναυτιλίαν . Βεβαίως αυτή διήλθεν δύο σοβαράς κρίσεις ,μιαν κατά τον Ρωσο-Τουρκικόν Πόλεμον οπότε και το εμπόριον γενικώς υπέφερεν ,ως επίσης και κατά την επιρράτησιν του ελικοφόρου πλοίου επί του ιστιοφόρου .

Είναι γεγονός ότι και κατά τον 18ον αιώνα ,αλλά και έτι κατά τον 19 ον αιώνα , εν Επτανήσω εκυκλοφόρουν ποικίλλα νομίσματα των οποίων η τρέχουσα αξία ήτο αβέβαια . Των νομισμάτων τούτων εκυκλοφόρουν : Το τσεκίνιον ,το τάλληρον ,το δουκάτον ,η λίρα, η γαζέττα η καλουμένη γάστρα ,το σόλδιον ,το άσπρον και το bezzo. Αι διακυμάνσεις των νομισμάτων τούτων αναφέρονται υπό διαφόρων προκηρύξεων ή διαφόρων καθ' εκάστοτε Διαταγμάτων . Επί Φραγκίσκου Crimani (1758) , κατά την προκήρυξιν τούτου ,το τότε κοπέν δια τας κτήσεις τάλληρον ισούτο προς 1/ 2 του τσεκινίου ,το οποίον ήτο ίσον προς 18 λίρας εις κανονικήν αξίαν (valuta regolata) και εις αξίαν αγοράς (in valuta di piazza) ίσον προς 24 λίρας . Κατά την προκήρυξιν του Aloiso Contarini (1762) η αξία του Τσεκινίου καθορίζετο εις 48 λίρας ,του τάλληρου εις 24 και του αργυρού δουκάτου εις 17 λίρας και 6 σόλδια (2 σόλδια =1 γαζέττα). Εννοείται ότι αι πηγαί περί ακριβούς αγοραστικής δυνάμεως των νομισμάτων τούτων ελείπουν, άλλωστε και αι αξίαι των εποίκλων .

Το Ιόνιον Κράτος προέβη εις την κοπήν των ιδίων αυτού νομισμάτων από του έτους 1819 μέχρι του έτους 1862 , δια να υιοθετηθή εν συνεχεία το ισχύων εν τη υπολοίπω Ελλάδι νομισματικόν σύστημα .

Γάζοντο ο ανήρ ,η σύζυγος και το εν ή δύο τέκνα των εξήρκουν εργαζομένων απάντων τούτων ίνα καλύψουν πλήρως τας ανάγκας του βίου ,ενώ ο Έλλην αγρότης δεν κατέβαλεν άμεσον φόρον ειμή μόνον εμμέσους φόρους , περιλαμβανόμενον εν τη τιμή των πωλουμένων εμπορευμάτων , καθώς και ελαφρόν φόρον επιτηδεύματος . Προβαίνων ο Άγγλος συγγραφεύς Τσέστων (1887) εις συγκρίσεις των αμοιβών πολιτικών , νομοθετών , κ.λ.π. ευρίσκει αυτάς γλίσχρας εν σχέσει προς τας απολαμβανομένας εν Αγγλία . Συγκρίνων ούτος και την ισοτιμίαν των νομισμάτων Ελλάδος και Αγγλίας ταύτην καθορίζει 1 δραχμήν =7 ½ αγγλικά δηνάρια ή 1 σελλήνιον. Παρατηρεί όμως ότι αι τιμαί ήσαν χαμηλαί εν Ελλάδι εν σχέσει προς εκείνας της Αγγλίας , εφ' όσον εν κύπελλον εξαιρέτου καφέ επωλείτο εν Αθήναις προς 20 λεπτά και αναπαντικωτάτη άμαξα συρομένη υπό ζεύγους καλών ίππων εμισθούτο με το ήμισυ μιας τοιαύτης εν Λονδίνω αμάξης . 3. Κ Τσεστών: σελ . 38.

Δεν παύει δε ο Τσέστων να υμνή τας ικανότητας των επί του εμπορίου και θαλάσσιων επιχειρήσεων των Ελλήνων πολύ αποδοτικωτέρων εκείνων των Άγγλων , χωρίς και να παραλείπη να αναφέρει ότι 'οι Έλληνες αποφεύγουν την απότισιν των φόρων ' '. Κ. Τσεστών : σελ . 39. Πάντα ταύτα εν γενικαίς γραμμαίς , ενώ ειδικώτερον αναφερόμενος , ο Τσέστων (1889) εις τας κατά μέσον όρον υφισταμένας τιμάς (κατ' οκάν) προσδιορίζει εις δρχ και λεπτ . τα εν Ζακύνθω και Κύθηρα είδη διατροφής ως εξής . 5. Κ. Τσεστών: σελ. 40.

Κρέας Άρτος Γεώμηλα Οίνος Έλαιον Ελαίαι Τυρός

	Δρχ . Λέπι .	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.
Ζάκυνθος	1.73	0.47	0.41	0.92	1.10	0.90	2.25
Κύθηρα	1.60	0.52	0.38	0.55	1.20	0.75	2.50

Ο συγγραφεύς δεν μας δίδει στοιχεία δι' ετέρας νήσους των Ιονίων , παραθέτει όμως και τας υφισταμένας τιμάς εις ετέρας πόλεις της Ελλάδος ποικιλλουσών εις διαφοράν μεταξύ των , όχι όμως μεγάλην , πλην ελαχίστων προϊόντων .

Κρέας	Άρτος	Άλας	Γεώμηλα	Όρυζα	Οίνος	Έλαιον	Καπνός	Ελαίοι	Τυρός
1.53	0.46	0.21	0.34	0.95	0.50 (2 οκάδ.)	1.26	6.00	0.75	1.96

Η μέση δε τιμή κατ'οκάν εις τας διαφόρους πόλεις της Ελλάδος (1887) ήτο η εξής : 1. Κ Τσεστών : σελ . 55.

Όσον αφορά εις τα ημερομίσθια των εργατών εις Ζάκυνθον και Κύθηρα εις δραχμαί και λεπτά είχαν ως εξής : 1 . Κ. Τσεστών : σελ . 55.

Αγροτικάί Εργασίαι

Αστικάί Εργασίαι

	Άρρενες	Θήλεις	Παίδες	Άρρενες	Θηλείς	Παίδες
	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.	Δ. Λ.
Ζάκυνθος	4.20	2.0	1.90	3.50	2.10	1.20
Κύθηρα	1.80	1.5	1.40	4.10	1.50	1.40

Ο μέσος όρος δε εις διαφόρους πόλεις της Ελλάδος ήτο ο εξής :

Αγροτικάί Εργασίαι

Αστικάί Εργασίαι

Άνδρες	Γυναίκες	Παίδες	Άνδρες	Γυναίκες	Παίδες
3.15	2.05	1.85	3.75	2.16	1.85

Θα ηδύνατο να παρατηρηθή επί της βάσεις των Πινάκων οί οποίοι αναφέρονται μόνον εις τας νήσους Ζάκυνθον και Κύθηρα ότι εις αυτά αι αστικάί εργασίαι ημείβοντο υψηλότερον των αγροτικών τοιούτων από όσον εν συγκρίσει προς την Ζάκυνθον . Και η εκ πρώτης προσεγγίσεως εξήγησις του φαινομένου θα ηδύνατο να δοθή ένεκα του στοιχείου του πληθυσμού και των επικρατούντων θεσμών εν Κυθήρης , εις τα οποία αι αστικάί εργασίαι απερόφουν ολιγωτέρας εργατικάς χείρας από όσον η υπαιθρος .

Η φορολογία εποίκιλλεν κατά νήσον και κατεβάλλοντο φόροι επί σταφιδοκάρπου 19 % επί της αξίας ισοδυναμούσης δια τα έτη 1857, 1858, 1859 προς 23.62φρ. και 28.35φρ.κατά χιλιόλιτρον, πριν όμως , μεταξύ 1855 –1856 ένεκα της ασθενείας των σταφιδάμπελων, αι τιμαί είχαν υψωθή εις 94.50 κατά χιλιόλιτρον.

Επίσης επληρώνετο δεκάτη εις είδος επί του ελαίου και των λοιπών αγροτικών προϊόντων εκτός του οίνου, του οποίου η φορολογία επληρώνετο εις χρήμα. Προσέτι κατεβάλλοντο και τέλη επί εξαγωγής όπως του ελαίου 15 %, του άλατος 9 %, και επί των λοιπών προϊόντων, ενώ τα τέλη εισαγωγής ήσαν χαμηλότερα 6 % δια το ενετικά και 8 % δια τα άλλα ξένα εμπορεύματα. Εκ των εισαγωγικών τελών όμως δια του Νόμου ΑΡΙΑ της 5^{ης} Απριλίου 1883 απηλλάγησαν δι' ολόκληρον την χώραν των εισαγωγικών τελών η σταφίς , τα σύκα, το έκθλιμμα του σακχαροκαλάμου, τα ξυλοκέρατα, ο λυκίσκος , η πεφρυγμένη κριθή και ο αραβόσιτος , εφ'όσον όμως και καθ'όσον εισήγοντο προς παρασκευήν οινοπνεύματος ή ζύθου δια να βοηθήση – κατά Βερναρδάκην – η φορολογική πολιτική αυτή εις την ανάπτυξιν της οινοπνευματοποιίας και ζυθοποιίας.

Μετά της μετά της μητρός Ελλάδος Ένωσιν, προετάθη όπως η Επτάνησος επεβαρυνθή με 20 % της κρατούσης κοινής φορολογίας , υπεραμύνοντο δε ταύτης ο Κεχαγιάς και ο Σωτηρόπουλος ο οποίος το έτος 1885 (Συνεδρίασις 4 Νοεμβρίου) θα είπη εις τους Ιονίους βουλευτάς: “Αδικείτε τον λαόν της Επτανήσου μη δεχόμενοι φορολογικήν αφομοίωσιν ”.

Κατά τας πληροφορίας του (Cheston) τα ημερομίσθια είχαν ως εξής:

Εργατών θαλάσσης δρχ. 4. 50

κτιστών δρχ. 4. 62

ξυλουργών δρχ. 5. 37

Οι κοινοί εργάται των πόλεων ημείβοντο ως εξής:

άρρενες 3. 78

θήλεις 2. 16

παιδες 1. 85

Οι κοινοί δε εργάται της υπαίθρου ημείβοντο, ως ήδη ελέχθη, με κατώτερα ημερομίσθια ως εξής:

άρρενες 3. 15

θήλεις 2. 05

ήτοι μόνον των παιδων αι αμοιβαί ήσαν αι αυταί παιδες 1. 85

Όσον αφορά εις την αγοραστικήν δύναμιν

του χρήματος αύτη δέον να υπολογισθή

(δι' εκάστην λίτραν) ως εξής:

λεπτά
άρτος 15

κρέας 50

άλας 7

γεώμηλα 11

όρυζα 31

(δι' ημισείαν οκάν)

οίνος 16

“ “ “	έλαιον	41
(δι' εκάστην λίτραν)	καπνός	2. 15
“ “ “	ελαιας	21
“ “ “	τυρός	65

Διότι ενώ από του 1864 -ως παρατηρεί ο Ανδρεάδης- η έγχειος φορολογία ηλαττώθη μεγάλως , αντιθέτως ηυξήθησαν αι πρόσοδοι των λοιπών αμέσων φόρων και ιδιαιτέρως των οικοδομών και του επιτηδεύματος ενόσω ανεπτύσσοντο τα αστικά κέντρα και ο εθνικός πλούτος.

Υπό τας συνθήκας αυτάς το έτος 1886 η Επτάνησος ενώ έπρεπε να συνεισφέρει αναλόγως του πληθυσμού της 4. 711. 715 δρχ. εκπλήρωσεν 6. 461. 442

Ίσχυον επίσης φόροι επί εξαγωγής δι' ορισμένα προϊόντα, από του 1835, όπως ο φόρος επί ελαίου (15%), σταφίδος (18%), οίνου 6% και επί σάπωνος 1%. Και ο οποίος νόμος του 1835 (27^{ης} Μαΐου) διετηρήθη μέχρι τέλους της Προστασίας αυξηθέντος του ποσοστού όμως απάντων των φόρων κατά 1 ½%

Γενικώς οι τεθέντες φορολογικοί νόμοι επί “Προστασίας” όχι μόνον διετηρήθησαν αλλά και ηυξήθησαν, ως τούτο πιστοποιεί ο Ανδρεάδης , “Raccolta degli atti de Parlamento degli statit uniti delle Isole Ionie ”(1847)

Δια την όλην πάντως δραστηριότητα του εμπορίου ουχ ήττον συντέλεσαν και αι εμποροπανήγυρες και τα συσταθέντα εν Επτανήσω, πλήν των λοιπών μερών της Ελλάδος [(1836 Ναύπλιον, Πάτραν, Σύρον, 1841 Αθήνα, 1853 Καλάμα, 1860 Λαμίαν Χαλκίδα)] Εμπορικά Επιμελητήρια. Εν Επτανήσω, το έτος 1865, ιδρύθη το πρώτον τούτων εν Κερκύρα και εν έτος βραδύτερον εν Ζακύνθω και Κεφαλληνία.

Ενταύθα θα πρέπει αναφέρωμεν ότι, κατά την Τρικουπικήν περίοδον, εκ της συνομολογήσεως των δανείων του Ελληνικού Κράτους προς εξόφλησιν των ουχ ήττον συνετέλεσαν δια την εξόφλησιν του κυρίως και τα τελωνεία Ζακύνθου, Κεφαλληνίας και Κερκύρας (1884), ως λ. χ. δια το συναφθέν επί εγγυήσει δάνειον 170. 000. 000δρχ. εις χρυσόν το έτος 1880. Πλήν όμως των αναφερθεισών Ιονίων νήσων γενικώς τα τελωνεία Ζακύνθου, Κερκύρας , Κεφαλληνίας , Ιθάκης , Κυθήρων και Παξών προσέφεραν κατά τα έτη 1884, 1885, 1886 και 1887 τα εξής ποσά εις δραχμάς.

Τελωνεία	1884	1885	1886	1887
	Δρχ.Λεπ.	Δρχ.Λεπ.	Δρχ.Λεπ.	Δρχ.Λεπ.
Ζακύνθου	50978. 41	48695. 82	37861. 58	52479. 12
Κερκύρας	64768. 99	96697. 82	131563. 07	140233. 21
Κεφαλληνίας	50288. 51	53796. 21	28181. 91	73395. 60
Ιθάκης	3217. 98	3354. 02	8088. 75	3784. 36
Κυθήρων	1544. 29	1053. 36	2602. 05	5254. 97
Παξών	944. 66	3376. 71	4815. 49	2446. 62
	13. 944,43	9.246,13	28.702, 18	24917, 16

Αι Ιόνιοι νήσοι, είναι γεγονός ότι υποφέρουν εκ σεισμών προκαλούντων καταστροφάς , είναι όμως αι νήσοι αύται κεκοσμημέναι με πανέμορφον φύσιν και προνομιακήν θέσιν εν τη Μεσογείω ούσαι η Δύσις της Ανατολής και η Ανατολής της Δύσεως συνδεόμεναι περισσότερον με ότι καλούμεν Εσπερίαν.

Την 24^η Ιανουαρίου 1828, μόλις 16 ημέρες από τις αφίξεις του εις Αίγινα, ο Κυβερνήτης έγγραφε προς τον αδελφόν του Βιάρον εις Κέρκυραν (Επιστολαί Καποδιστρίου Τομ. Α΄ σελ. 282). Σπούδασον και συ να με προμηθεύσης από Κερκύρας ή Ζάκυνθον μιαν καλήν ποσότητα γεωμήλων δια να σπαρώσιν εις τα χωράφια όπου ετοιμάζω. Προσμένω και άλλο φόρτωμα από Λίβερπουλ, αλλ' ίσως αργοπορήσει

και δεν έχομεν καιρόν να χάνωμεν. Όθεν αν δυνηθής να μου εύρης την καλήν ποιότητα, στείλε με την τάχιον. Έκ της ανωτέρω παραγράφου εξαγόμεν το συμπέρασμα όχι μόνον της δραστηριότητος γνωστήν άλλωστε του Κυβερνήτου- αλλά και την ανάγκη διατροφής του λαού του οποίου εγνώριζε την λιμοκτονίαν, πριν αφιχθή εις Ναύπλιον, ενώ εις Αίγινα ήτο ήδη έτοιμον χωράφιον δια να δεχθή την νεοφανή καλλιέργειαν των γεωμήλων. Και εις την προσπάθειαν του αυτήν προς διάδοσιν των γεωμήλων εν Ελλάδι, ο Καποδίστριας δεν ήτο μόνος αλλά υπεστηρίζετο και υπό φιλελλήνων, ως ο φιλέλλην νομοδιδάσκαλος Dutrone (Γεν. Εφημερίς της Ελλάδος έτος Γ΄ σελ. σελ. 63-64 Δ. Ζωγράφον: Ιστορία της Ελληνικής Γεωργίας Αθήναι 1989 Τόμ. 1 σελ. 289). Και ενώ εν Αιγίνη το χωράφιον, κατά τον Διευθυντήν Stephensen ήτο ήδη έτοιμον να δεχθή την καλλιέργειαν του νέου προϊόντος, το μετάφερον τούτο εκ Λίβερπουλ φορτηγόν πλοίον ήδη καθυστέρει. Εάν δε το φόρτωμα ήρχετο, τότε θα ηδύνάτο μετά την συγκομιδήν να τραφούν 12.000 άτομα. Δια την αργοπορίαν ταύτη ο Καποδίστριας επέσπευσε να αγοράση εν Σύρω και εις άλλα μέρη όσα γεώμηλα ήτο δυνατόν να αγορασθούν (Επιστολαί Καποδιστρίου Τόμ. Α΄ σελ. 353. Δ. Ζωγράφον: op. cit. σελ. 291). Η καλλιέργεια πάντως εγένετο και εν Πόρω (Αυτόθι: σελ. 383). Πάντως εκ των επιστολών του Καποδιστρίου συνάγομεν ότι επί τέλους τα γεώμηλα έφθασαν εκ Σύρου και Κερκύρας, καθώς και εκ Ζακύνθου ώστε ο Καποδίστριας να εκφράσει την χαράν του δια την επέκτασιν της καλλιέργειας γεωμήλων εις Αίγινα και Πόρον (Επιστολαί Καποδιστρίου Τόμ. Β΄ σελ. σελ. 60, 69). Από του 1829 η καλλιέργεια πάντως επεκτείνεται μολονότι καθ' ομολογίαν του Γρηγορίου Παλαιολόγου το γεώμηλον εφύετο προ της εποχής αυτής εις Εύβοιαν, Πάτρας, Μεσσηνίαν και Ιονίους νήσους (Δ. Ζωγράφον: op. cit. σελ. 99).

Α.Ανδρεάδην: Η Ένωσις της Επτανήσου...σελ. 776. Δεν είναι δε τυχαίον ότι προς κάλυψιν του ελλείμματος, η Κυβέρνησις έθεσεν χείραν και επί του Μοντσενιγείου κληροδοτήματος, του Ταμείου συντάξεων και λοιπών παρακαταθηκών.

Εκ των ασχολουμένων με την μεταποίησιν ο συνολικός αριθμός των ανήρχετο εις 7,983, και με το εμπόριον 6,323, ενώ με την γεωργίαν ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων ήτο 49,563. Το καλλιεργούμενον έδαφος την συνολικής εκτάσεως των 1,041 αγγλικών τετραγωνικών μιλίων επί συνολικού πληθυσμού των Ιονίων νήσων 241,492 (1885) ψυχών ανήκετο εις 625,406 εκτάρια, οι βοσκότοποι εις 97,536 εκτάρια και η άγονος γη εις 279.737 εκτάρια. Κυριότερα προϊόντα απασών των νήσων ήσαν η σταφίς, ο σίτος, το έλαιον, ο βάμβαξ και το λίνον, από δε του Καποδιστρίου εκκαλλιεργείτο και το γεώμηλον. Όσον αφορά εις την κτηνοτροφίαν παραθέτομεν τον κατωτέρω πίνακα. Το σύνολον των εσόδων και δαπανών του Ιονίου Κράτους (1858) εις λίρας στερλίνας είχεν ως εξής:

Έσοδα	Δαπάναι
	357.626
	Στρατιωτικάί 250.00
	Ανωτάτης Εξουσίας 13.000
	Δημοσίας Διοικήσεως 54.806
	Δικαιοσύνης 17,046
	Παιδείας 10.432
	Απρόβλεπτοι Δαπάναι 41.836

Επί Αγγλικής "Προστασίας" τα δημοσιονομικά παρουσιάζουν συνεχώς έλλειμμα, παρά το γεγονός ότι κατά την διάρκειαν της δεν εγένοντο μεγάλα δημόσια έργα απαιτούντα υψηλάς δαπάνας. Επί Adams έγιναν μεγάλαι δαπάναι, τα δε περισσεύματα του συντηρητικού εις την διαχείρισιν του δημοσίου χρήματος Maitland, παρά τον υπ' αυτού περιορισμόν τον αριθμόν των υπαλλήλων, με την συν τω χρόνω αύξησιν του αριθμού τούτων ταύτα να εξανεμισθούν. Το αυτό συνέβη και επί Howard Douglas, ο οποίος κατεσπατάλησε το εκ 126,000 λιρών περίσσευμα του Nuyent δια να αφήσει τελικώς έλλειμμα ανερχόμενον εις 800.000 λίρας, υπερβάς τούτο κατά 260.500 λίρας περίσσευμα του Nuyent δια να αφήσει τελικώς έλλειμμα ανερχόμενον εις 800.000 λίρας, υπερβάς τούτο κατά 260.500 λίρας εντός επτά ετών, πλέον των τακτικών εσόδων. Ο ακολουθήσας συνετός εις την διαχείρισιν Seaton – παρά τας προσπάθειάς του – δεν επέτυχεν ισοζύγιον προϋπολογισμού, ο δε τελευταίος Αρμοστής Storks θα ομολογήση ότι, παρά το πλεόνασμα των 57,003 λιρών κατά το έτος 1856 ο μέσος όρος του ελλείμματος κατά τα τελευταία έτη ανήρχετο εις 10.000 λίρας το έτος.

Ο Ανδρεάδης στηριζόμενος εις το έλλειμμα τούτο κατ'έτος το αναβιβάζει εις 200.000 λίρας ,το οποίον προστιθέμενον εις το έλλειμμα του Douglas το 1860 έφθασεν εις την τάξιν των 298.728 λιρών, όπερ συνεχών ανερχόμενον μέχρι των παραμονών της Ενώσεως υπερέβη τας 300.000 λίρας . Τα ελλείμματα ταύτα φυσικά δεν ωφείλοντο εις παραγωγικάς δαπάνας, μολονότι εγένοντο ορισμένα έργα αλλά εκ την αφαιμάξεως των διοικητικών Αρχών ,του στρατού και των κονδυλίων απροβλέπτων καταστάσεων .

Εννοείται ο στρατός "Προστασίας" δεν αφεώρα εις τον σκοπόν ,ο οποίος διευτυπανίζετο, αλλά εις τα τότε συμφέροντα βάσεων της Αγγλίας ,η οποία και εφοβείτο την ανά πάσαν στιγμήν εκδήλωσιν μεγάλης επαναστάσεως των κατοίκων των νήσων ,αφού αι εξεγέρσεις των είχαν καταδείξει τας διαθέσεις των .Και ακριβώς δια τον λόγον τούτον οι Άγγλοι παρά την υπόσχεσιν (1817), περί εθνοφυλακής ,ούτοι ουδέποτε την οργάνωσαν ,από δε 18^{ης} Φεβρουαρίου 1818 μέχρι 31^{ης} Οκτωβρίου 1834 ,το Ιόνιον Ταμείον επλήρωσεν πλέον των 52.000 λιρών δι Άγγλους οργανωτάς της . Και μολονότι αι στρατιωτικάί δαπάναι εν χρόνω εμετριάζοντο ,αύται ,καθ' όλον το διάστημα της "Προστασίας" ανήλθον εις L.1.395 .957, 5.sh, ήτοι εις 34 898.930 και 18 φράγκα . Από του έτους 1835 το Ιόνιον Κράτος δεν εκάλυπτεν πλέον απάσας τας στρατιωτικάς δαπάνας , των οποίων οπωσδήποτε έφερεν το μεγαλύτερον φορτίον καθιερωθείσης της στρατιωτικής εισφοράς κατελθούσης από 35. 000 εις 25.000, των οποίων 6.000 προεκατέβαλλεν ετησίως η Αγγλική Κυβέρνησις.

Όσον άφορα εις το νομισματικόν σύστημα των Ιονίων νήσων ούτο από Βενετοκρατίας αφεώρα αναλόγως των κατά καιρούς κυριάρχων των και την κατόπιν ισχύσαντα με την ένωσιν των μετά την μητρός Ελλάδος . Ενταύθα θα αναφερθώμεν όχι εις την ιδιωτικήν τοκογλυφίαν επί δανείων διεξαγομένην ,από μέρους πλουσίων γαιοκτημόνων και εμπόρων και εκμεταλλευόμενων την αδυναμίαν του δανειζομένου αλλά εις το σπουδαίον γεγονός της ιδρύσεως της Ιονίου Τραπεζής.

Όταν ο Ιωάννης Καποδίστριας ίδρυσε την 28^{ην} Φεβρουαρίου την "Εθνικήν Χρηματιστικήν Τράπεζαν" περί ταύτης ήδη εις Λ. Θ. Χουμανίδην : Περί της υπό του Καποδιστρίου ιδρυθείσης "Εθνικής Χρηματιστικής Τραπεζής " "Παρνασσός" Τόμ. Α. ζ . 1994 σελ.17-30 υπό μορφήν Κρατικής Τραπεζής απεφασίσθη ,έστω και μετά παρέλευσιν περίπου δεκαετίας (1840),ιδρύσις και ετέρας Τραπεζής, της Ιονικής Τραπεζής {Ionian Bank ,Banco Ionio } εις Επτάνησον .

Η Ιονική Τράπεζα συνεστήθη ,κατόπιν θεσπίσματος της Γερουσίας την 23^{ην} Οκτωβρίου 1839 εν Ιονίοις νήσοις και ανεγνωρίσθη εν Αγγλία δια της συστατικής πράξεως της 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1840 και του ακολουθήσαντος Διατάγματος της 16^{ης} Ιανουαρίου 1844. Η Τράπεζα αύτη είχε πλήν του δικαιώματος την διενεργήσεως των δοσοληψιών τραπεζικής φύσεως ,και το –ως ελέχθη –της εκδόσεως τραπεζογραμματίων ,όπερ ίσχυσεν και μετά το έτος 1864, περιλαβόν ολόκληρον την Ελλάδαν .Το κεφάλαιον της Ιονίου Τραπεζής ,ωρίσθη αρχικώς εις 315.510 λίρας στερλίνας δια να διπλασιασθή μέχρι και του Μεσοπολέμου . Είμαι δε αξιοσημείωτον να αναφερθή ενταύθα ότι το εκδοτικό δικαίωμα αναναιούτο μέχρι και της 25^{ης} Απριλίου 1920 ,οπότε το εκδοτικόν δικαίωμα περιήλθεν εις την Εθνικήν Τράπεζαν, της Ιονίου Τραπεζής περιωρισθείσης έκτοτε εις εργασίας μόνον Εμπορικής Τραπεζής .

Περί του Ιδρυτικού της Τραπεζής ταύτης θα εκθέσωμεν κατωτέρω αφού προηγουμένως αφιερώσωμεν βασικάς γραμμάς αναφερούσας ,θεμελιώδη στοιχεία του ιστορικού τούτου τραπεζικού ιδρύματος .

Συμφώνως προς το Πρόγραμμα της Ιονίου Τραπεζής ,δημοσιευθέντος εις την Ελληνικήν ,την Αγγλικήν και την Ιταλικήν και κεφαλαίου αρχικώς 100.000λιρών στερλινών –καταβληθεισών κατά το μέγιστον αυτών μέρος –απεφασίσθη όπως αι μετοχαί της να ανέλθουν εις 4000 αξίας εκάστης 25 λιρών στερλινών μέρος των οποίων ,κατά προτίμησιν ,θα προσεφέρετο εις τους κατοίκους των Ιονίων νήσων Ταύτα δε απεφάσισαν οι Διευθυνταί της Τραπεζής E. H. Darell ,Charles Barry Bawlin ,William Brown ,Olivier Farrer ,Sir Andrew P.Green R.N.,K. C. H. R.Richard Norkkan ,Es.Sir Patric Ross ,G. C. M .G. K . John .Weight .Εν τούτοις εδίδετο και το δικαίωμα να αυξήσουν τον αριθμόν των μετοχών ,όποτε τούτο θα το εθεώρουν συμφέρον δια την πρόοδον της Τραπεζής . Επίσης ,μετά των ειρημένων συνυπέγραψαν και Τραπεζίται ως ο Weight και οι μετ' αυτού και ο συνήγορος του Farrer και οι μετ' αυτού.

Δια του ανωτέρω συνταχθέντος προγράμματος απεφασίζετο η ίδρυσις της Ιονικής Τραπεζής ως τοιαύτης καταθέσεως και συνάμα –ως ελέχθη- εκδοτικής και αφιερωμένης εις εργασίας συνήθων τραπεζικών δοσοληψιών. Έδρα της Τραπεζής ωρίσθη η Κέρκυρα με υποκαταστήματα εν Κεφαλληνία και Ζακύνθω αλλά και όπου αλλαχού θα εθεωρείτο αναγκαίον να ανοιγούν τοιαύτα υποκαταστήματα. Ο έλεγχος όμως της Τραπεζής θα εγίνετο από Λονδίνου εκ Διευθυντών, ενώ η παρακολούθησις της θα επαφίετο δι' όσον αφορά εις τοπικά θέματα και αποφάσεις εις Επιθεώρησιν και ετέρους πράκτορας κ.λ.π. Ούτοι θα εκλέγοντο από την εν Λονδίνω προς τούτο συσταθείσαν Επιτροπήν, τα μέλη της οποίας θα συνειργάζοντο με ένα ή δύο κατοίκων, των πλέον σεβαστών, καθώς και μεταξύ δημοσίων λειτουργών της Ιονίου Κυβερνήσεως. Όσον αφορά εις τας μετοχάς της Τραπεζής αύται θα πληρώνοντο με την εγκατάστασιν των εν λόγω Επιθεωρητών. Θα έπρεπε όμως να προκαταβληθή

ποσόν 5 λιρών στερλινών δια πάσαν εγγραφήν μετοχής επί υποθήκη υποχρεωτικώς , μέχρις ότου καταβληθῇ το συνολικόν ποσόν. Υπήρχε δε ο περιορισμός όπως το ήμισυ των μετοχών καλυφθῇ εντός των πρώτων 12 μηνών, από της ιδρύσεως της Τραπεζῆς , ενώ μέρος των μετοχών θα εκρατεῖτο όπως προσφερθῇ, κατά προτίμησιν, εις κατοίκους των νήσων, οι οποίοι θα εξεδήλωνον ενδιαφέρον προς τούτο. Η δικαιοδοσία και η πρακτική των συναλλαγών της Ιονικής Τραπεζῆς θα επεξετείνετο –ως τούτο προεβλέπετο- και μέσω των υποκαταστημάτων της εν Ζακύνθω και Κεφαλληνία και πέρα της Επτανήσου εις την Ανατολήν, την Αδριατικήν, και την Μεσόγειον ώστε να ευοδωθῇ το εμπόριον αλλά και να διεισδύσουν εις τας αγοράς των Ιονίων τα βιομηχανικά προϊόντα της Αγγλίας.

Το ανωτέρω ιδρυτικόν πρόγραμμα υπεγράφη την 17^{ην} Ιανουαρίου 1839 και υπό του Αρμοστού Georges Ward. Ενταύθα δέον όπως αναφερθῇ ότι, ως τούτο ανεφέρετο εις το άρθρον 13 η Τράπεζα θα προέβαινεν, τότε μόνον εις δοσοληψίαν πωλήσεως μετοχών, εφ' όσον αὐται θα εκαλύπτοντο με συναλλαγματικές επί αντικρύσματι εις ράβδους χρυσοῦ ή αργύρου ή πωλήσεως αγαθών κατατεθέντων επί προθεσμία. Προσέτι πωλήσεις μετοχών ηδύναντο να γίνουν επί πιστώσει χωρίς όμως αι μετοχαί αὐται να κυκλοφοροῦν εις το κοινόν. Καθ' έκαστον δε εξάμηνον οι Διευθυνταί θα δένειμον μέρισμα ανάλογον με την κατάστασιν της Τραπεζῆς (άρθρον 15) εκ κερδών, τόκων, προσόδων και βραβείων. Προεβλέπετο επίσης (άρθρον 16) και αποθεματικόν προς εξασφάλισιν των υποχρεώσεων της Τραπεζῆς εις χρέωσιν πλέον του ολικού κεφαλαίου ή και του ¼ του καταβληθέντος κεφαλαίου. Όσοι δε θα επεθύμουν να καταστούν συνεταίροι της Τραπεζῆς θα ηδύναντο να απευθυνθούν εις το Γραφεῖον της Αντιβασιλείας αναφέροντες τον αριθμόν των μετοχών, τας οποίας θα ηγόραζον.

Ο τόκος καθωρίσθη εις 4% ετησίως επί καταθέσεων και όχι μικρότερου χρόνου των 4 μηνών, ενώ ως τοπικός Διευθυντής εν Κερκύρα διωρίσθη ο Ευγενής Δρ. Ναπολέων Ζαμπέλλης , ο οποίος εις το εξής θα απεφάσιζε δια τας προς την Τράπεζαν προτάσεις προεξοφλήσεως (Num. σελ.9). Προκειμένου δε περί Κεφαλληνίας ο εν αυτή κλάδος της Τραπεζῆς ηνοιχθῇ συμφώνως προς από Κερκύρας ειδοποίησιν του Γενικού Επιθεωρητοῦ της Ιονικής Τραπεζῆς Georges Ward (13 Αυγούστου 1840) την 10ην Αυγούστου εις Αργοστόλιον. Κατωτέρω παραθέτομεν τα σχετικώς με τας εργασίας της Ιονίου Τραπεζῆς , ως τούτο απεφασίσθη υπό της Βουλῆς (Κέρκυρα 23 Οκτωβρίου 1839) και εδημοσιεύθη εις την Ελληνικήν, την Αγγλικήν και την Ιταλικήν.

Μετά την ίδρυσιν της Τραπεζῆς οι διευθυνταί της ανήγγειλον εις άπαντας τους κατοίκους των Ιονίων Κρατῶν ότι τα εις τας νήσους Κύθηραν και Ζάκυνθον καταστήματα της Τραπεζῆς επηνδρώθησαν με εμπείρους υπαλλήλους και με τον απαραίτητον δια την εξάσκησιν της εργασίας των υλικόν με επί κεφαλῆς τούτων Γενικόν Επιστάτην του Τραπεζικού Καταστήματος. Συγχρόνως καθωρίσθησαν και αι λειτουργαί της Τραπεζῆς αι οποῖαι αφεώρουν: α) Εις τρεχούμενους λογαριασμούς (accouns current, conti corrente), ώστε οποιοσδήποτε επεθύμει να ασχοληθῇ με δοσοληψίας μέσω της Τραπεζῆς να ανοίγῃ εν τῷ Καταστήματι τρέχοντα λογαριασμόν δια να καταθέτῃ ή να κυκλοφορῇ συναλλαγματικές οποιουδήποτε ποσού. Ετονίζετο δε εις ό,τι αφεώρα την ασφάλειαν του διατηρούντος τον λογαριασμόν και την καταγραφὴν των υπ' αυτού καταθέσεων και απόσυρσιν δια πληρωμάς. β) Προσέτι ανεφέρετο ότι πάσα αξιόχρεος θεωρουμένη συναλλαγματική θα ηδύναντο να προεξοφληθῇ εις το Ταμείον της Τραπεζῆς και εις οποιονδήποτε των εξαρτουμένων υπ' αυτής κλάδων. γ) Η Τράπεζα εις τον κύκλον των εργασιών της και εξυπηρετήσεων της θα ηδύναντο να διαπραγματευθῇ επί συναλλαγματικών εργασιών παντός είδους , καθώς και εις πραγματοποιήσιν των εις μετρητά εγνωσμένων αξιοχρέων συναλλαγματικών πληρωτέων εις Αγγλίαν ή εις άλλο Κατάστημα της Τραπεζῆς ή πράκτοράν της. Υπέσχετο δε η Τράπεζα ότι ήθελον διωρισθῇ πράκτορες , το ταχύτερον, όπου υφίστατο χρεία τραπεζικῶν ή εμπορικῶν εργασιών. δ) Θα ηδύναντο να εκδοθούν πιστωτικά γραμμάτια δια το Λονδίνον ή αλλαχού, όπου θα υπήρχον πράκτορες της Τραπεζῆς. Κατέλγουν Δε πάντα ταῦτα με υπογραφὴν του Γραμματέως , κατ' επιταγήν της Επιτροπῆς της Ιονικής Τραπεζῆς , W. Kettlewell (Λονδίνον 3 Φεβρουαρίου 1840) με τα κάτωθι: "Οι Διευθυνταί επιθυμοῦν να εντυπώσωσιν εις τον νουν των Επτανήσιων ότι εις την σύμβασιν τοιούτου καταστήματος άλλο τι δεν έχουσιν προ οφθαλμών, ειμή να πράξωσιν την εμπορικὴν και γεωργικὴν ευπορίαν των Κρατῶν τούτων και τα πραγματικά ουσιώδη συμφέροντα των εγκατοίκων των, και ότι εις τας περαιτέρω εργασίας των και μέλλουσας διαγωγὴν των δεν θέλουσι ποτέ παραβλέψει τοιούτον υπερπόθητον και αξιόλογον σκοπόν".

Περὶ το τέλος του 19^{ου} αἰώνος η Ελλάς δεν έχει εισέλθῃ ἐτι εις το στάδιον της απογειώσεως της οικονομίας της , ο επισκεφθεὶς πολλάκις την Ελλάδα Κάρολος Τσέστων εις το κυκλοφορήσαν –ως αναφερθῇ- το έτος 1887 βιβλίον του "Η Ελλάς τῷ 1887" μας περιγράφει τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του Έλληνος , με ειλικρίνειαν όμως , υπογραμμίζει ότι το επιχειρηματικόν πνεῦμα των Άγγλων άφησεν αχρησιμοποίητον το εν Ελλάδι παρεχόμενον έδαφος δι' επιχειρηματικές ενεργείας. Και όμως η Ελλάς –παρατηρεῖ- είναι η χώρα της επιχειρηματικής δραστηριότητος και ικανότητος , τα καφάλαια δε δύνανται να τύχουν μελέτης ευκαιρίας προς επένδυσιν, καθώς και υψηλῆς αμοιβῆς.

Τοιαύτη υπήρξεν εν ολίγαις εισαγωγικαῖς γραμμαῖς ἡ οικονομικὴ διοίκησις των Ἰονίων νήσων μέχρι της συνενώσεως των με την Ελλάδα, ὁπότε καὶ εἰσήλθον αὐταὶ καὶ εἰς το ὅλον Οικονομικόν καὶ Δημοσιονομικόν σύστημα της χώρας.

Τοιαύτη υπήρξεν ἐν γενικὴν θεώρησιν Οικονομία καὶ ἡ Οικονομικὴ Διοίκησις Της Ἐπτανήσου, κατὰ την αναφερθεῖσαν περίοδον μέχρι της Ενώσεως της (1864) μετὰ της μητρὸς Ελλάδος, ὁπότε καὶ ἀρχίζει μια νέα περίοδος εἰς την οικονομικὴν ἱστορίαν της. Καὶ ἐπ' αὐτῆς συνεισέφερον ἔγκριτοι συγγραφεῖς, προκειμένου δε δια την οικονομίαν της νήσου της Ζακύνθου, ἀπὸ των ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον ὁ μαθητὴς μου Δ. Διονύσιος Ἰθακήσιος. Εἶμαι Δε βέβαιος εἰς προπονίζεται ὅτι θα συμβάλῃ δια την Οικονομίαν Των Κυθήρων καὶ ὁ ὁργανωτὴς του παρόντος Συνεδρίου κ. Ηλίας Μαρσέλλος ἐπίσης μαθητὴς μου, με την διατριβὴν του ἐπὶ διδασκαλία.

Ἦτο μεγίστην παράλειψιν εἰς ἐνταῦθα δὲν ἠξέφραζον την εὐγνωμοσύνην ἐμοῦ καὶ των συναδέλφων μου, εἰς τον πρῶτον διδάζοντα μέγαν ἱστορικόν της Δημοσίας Οικονομικῆς Ανδρέαν Ανδρεάδην, δι ὅσα οὗτος προσέφερεν εἰς την διερεύνησιν της Οικονομίας καὶ της Οικονομικῆς Διοικήσεως της Ἐπτανήσου καὶ εἰς την Οικονομικὴν Ἱστορίαν της Ελλάδος γενικώτερον.